СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 116. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 20 травня 1935. — VOL. XLIII. No. 116. Jersey City, N. J., Monday, May 20, 1935. THREE CENTS

ПРОЄКТУЄ ПЕРЕБРАННЯ БАНКІВ НА УРЯД

ВАШИНГТОН. — Підчас переслухання в справі законопроєкту про реформу банків, котре веде сенатський банковий комітет, ставав як свідок секретар скарбу, Морґентав, та заявився за те, щоб уряд перебрав на власність всі шери резервової банкової системи і контролював увесь банковий кредит.

Цю думку секретар стейту піддав тільки як теорію, одначе, коли цю думку ґазетярі предложили президентови Рузвелтови підчас правильної тижневої конференції, президент заявив, що така реформа без сумніву полагодила би багато клопотів краю з банковою системою.

Підчас своїх зізнань секретар скарбу заявив, що уряд повинен би встановити бюро в роді найвищого суду для фінансових справ, та що це бюро повинно бути вільне від усякої політики, себто займатися виключно фінансовими справами.

СВАРЯТЬСЯ ЗА ПРОДОВЖЕННЯ „НАЙРИ".

ВАШИНГТОН. — Сенат і палата послів не можуть погодитися на те, на який час продовжити обовязуючу силу закона про відбудову краю. Якщо вони не погодяться, то закон стратить обовязуючу силу дня 16 червня і тоді всі урядники цього уряду автоматично перестануть бути урядниками.

Голова цього уряду, Ричберґ, каже, що він хотів би покінчити своє урядування вже 1-го червня. Якщо конґрес мав би згодитися на продовження „Найри" тільки на 10 місяців, урядовці кажуть, що тоді теж не варта лишатися в уряді.

ПРЕЗИДЕНТ БУДЕ ГОВОРИТИ ПРОТИ БОНУСА ПЕТМЕНА.

ВАШИНГТОН.—Президент Рузвелт уже дістав текст ухваленого конґресом бонусового закона Петмена. Він дав до зрозуміння, що його не підпише, а свої причини подасть у промові, котру виголосить у конґресі з неділі.

Коли ґазетярі спитали його, що він думає зробити з бонусом, президент заявив коротко: „Перше, він буде заветований. Друге, я заложу вето в гострих словах, на які мене тільки стати. Третє, я маю надію, що вето вдержиться".

ХТО СКОРИСТАЄ З РОБОТИ?

ВАШИНГТОН. — Згідно з обчисленнями уряду, проєкт перероблювання сили морських хвиль на електричну силу, на котрий уряд рішився дати кількадесять міліонів долярів, має дати роботу 7,000 до 8,000 робітникам. Роботи коло проєкту мають почалися вже цього тижня. Ця електрівня буде збудована в Пасамакводі, в стейті Мейн.

МУЗИКА ЗАРАДЖУЄ НА ПРИМАРИ.

ВАШИНГТОН. — Валентин Уджелі, асистент професора невропольогії в Колюмбійськім університеті, прочитав на зборах Американського Психіятричного Союза відчит про цікаві розсліди над лікуванням примар, на які хорують люди в деяких умових недугах, як наприклад у так званій депресійній неврозі.

Прелеґент переконався, що пригноблення таких хорих, з котрого повстають страшні сни, піддаються лікуванням при помочі перфум і музики. Він кладе хорого на софі й каже йому лежати без усякого напруження. Він закриває його лице чотирма верствами ґази так, що ґаза закриває очі, ніс, уста й вуха. Потім пускає на ґазу кілька кропель перфуми й каже грати якусь симфонічну музику. Пацієнт має лежати так, мріючи. Час від часу лікар каже хорому зміняти тему своїх мрій. Вставши, пацієнт переповідає лікареви свої сни на яві, а лікар пояснює йому значіння його мрій. Під впливом таких пояснень, говорив прелеґент, хорий з часом перестає снити про страшні річи в сні.

ЛІКАРІ ЗБИРАЮТЬСЯ НА КАМПАНІЮ ПРОТИ НЕДУГИ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — У четвер вилетіли з місцевого летничого поля два молоді лікарі, д-р Горейс Петин та д-р Серджент Пепер, у дорогу до Аляски на боротьбу проти епідемії інфлюенції, що вибухла серед Ескімосів на Пойнт Баров.

Лікарі забрали з собою кілька фляшчинок ново відкритої сировиці. Лікарі будуть застрикувати її всім хорим на інфлюенцу. Мають вони теж робити розсліди над інфлюенцою, що там, як кажуть, проявляється з небувалою силою.

ВБИТИЙ МОЛОДЕЦЬ СИНОМ ПАСТОРА.

ОРЕНДЖ (Ню Джерзі). — До похоронного заведення Кунца приїхав по тіло 23-літнього Вилієма Мекалістера, котрого вбив один поліцай підчас грабунку дому, його батько, проповідник Вилієм Мекалістер з Джерзі Шор.

У хвилі, як батько зайшов до похоронного заведення, він застав там поліцая, що стояв коло вбитого й плакав. Показалося, що це був власне той поліцай, що вбив сина. Батько розпізнав сина й сказав до поліцая: „Я до вас жалю не маю. Ви зробили те, що було вашим обовязком. Як мій хлопець покидав рідний дім, я говорив йому, що він може знайтися в тюрмі або на електричнім кріслі",

КАНАДА В АМЕРИКАНСЬКИХ ВОЄННИХ ПЛЯНАХ.

Несподівано вийшли на яву пляни американських військових кругів проти Канади, коли військовий комітет американського сенату обговорював пляни будови военних летунських станцій на американсько-канадійській границі, які нібито призначені проти „німецької" небезпеки. При обговоренні тої справи виявили два ґенерали, один з них заступник шефа ґенерального штабу американської армії, а другий шеф летунства, що на випадок війни Злучені Держави мусіли займити посілости Великої Британії і Франції в поближу американських границь. З натяків виходило, що до тих посілостей требаб зарахувати також Канаду.

Президент Злучених Держав, Рузвелт, дуже гостро зареаґував проти таких плянів американських мілітаристів і наказав зчеркнути ту дискусію з протоколів нарад. Як довго його адміністрація при владі, сказав президент Рузвелт, поти не сміє бути місця на таку балаканину. Америка збереже дотеперішні добросусідські відносини з Канадою і він, Рузвелт, вірить, що цю його тверду й рішучу заяву прочитає все населення Канади і її уряд. Обох довговяжних ґенералів президент, як верховний начальник збройних сил Америки, усунув з активної служби.

ТЯЖКА КАРА ЗА ТОРГОВЛЮ ЖИВИМ ТОВАРОМ.

Високий суд у Ванкувер, Б. К., засудив на довгочеченну тюрму 9 осіб, обвинувачених у торговлі живим товаром. Провідника тієї шайки, Дж. Сілону, засуджено на 22 роки тюрми.

ПОМІЧ ЗБАНКРОТОВАНИМ ФАРМЕРАМ.

Албертійський уряд постановив дати земельні наділи, побудувати доми й наділити худобою та домашньою птицею всіх тих фармерів, що потратили свої фарми внаслідок економічної депресії й тепер знаходяться на державній допомозі.

ЗВІЛЬНИЛИ З ТЮРМИ ЖІНКУ СТАВІСЬКОГО.

З Парижа доносять, що там звільнено з вязниці жінку відомого ошуканця Олександра Ставіського, якого афера потрясла була цілим державним устроєм Франції. По його самовбивстві підчас утечі перед поліцією арештовано його жінку, як спільницю у шантажах, одначе тепер, по році увязнення, її випущено на волю.

НОВИЙ ПОДРУЖНИЙ ЗАКОН В АЛБЕРТІ.

Комісія леґіслятури Алберти одобрила постанови нового подружнього закона Алберти, між якими головна точка є, що кандидати до подружа мусять предложити лікарську посвідку, що вони ніколи не мали т. зв. соціяльних недуг, а як мали, то що лікарські оглядини ствердили, що зараз вже більше нема. Свідоцтво має також ствердити відсутність туберкульози у новобрачців. Інша постанова закона каже, що коли мають побиратись особи нижче 21 року, то той, хто видає дозвіл, мусить післати до родичів повідомлення про аплікацію на дозвіл з іменами й адресу обох осіб, що хочуть побратися.

БРИТІЙСЬКІ ПРЕМІЄРИ ОБГОВОРЮЮТЬ ЗАГРАНИЧНУ ПОЛІТИКУ.

До Лондону зїхалися на королівські торжества премієри британських доміній і при тій нагоді на кількох засіданнях з англійським урядом обговорювали заграничну політику Великої Британії. Домініяльні премієри загально одобрили політику лондонського уряду, одначе ґенерал Герцоґ, премієр полудневої Африки, критикував уряд МекДовалда за те, що він попер резолюцію Ліґи Націй з доганою для Німеччини.

КАНАДСЬКА МОЛОДЬ ОВАЦІЙНО ЗУСТРІЧАЄ БАТЬКА СВІТОВОГО ПЛАСТУ.

Кілька тижнів гостює в Канаді старенький лорд Баден-Пол зо своєю дружиною Баден-Пол. Він уже відвідав міста Ванкувер, Едмонтон, Ріджайну, Саскатун і Вінніпеґ. Всюди місцеві Бой-Скавтс, Волф-Клюбс, Ґирл-Ґайдс і Бравніс влаштовують йому, як основникови світового пласту-скавтінґу, величаві паради. Дня 29-го квітня звиш дві тисячі членів пластових організацій у Саскатуні влаштували своєму найвищому вождеви величаву параду на міській вистановій площі. Між учасниками був і найстарший віком канадський пластун, 91-літній Едвін Пар із Саскатуну.

НЕ МОГЛА ПЕРЕЖИТИ ЩАСТЯ.

Антоніна Ґаблер, молода жінка багатого купця в Мінхені, в Німеччині, з початком року пропала й хоч її чоловік визначив велику винагороду тому, хто її знайде, нікому не вдалось попасти на її слід. Аж недавно знайдено її тіло в ріці Дунаю біля мадярської столиці, Будапешту. В одінню знайдено її прощальний лист, у якому вона писала, що поповнила самогубство тому, що її подружне життя було таке надзвичайно щасливе, що вона не могла його далі переносити.

СМЕРТЬ ПРИХИЛЬНИКА УКРАЇНЦІВ.

У Мінхені, в Німеччині, помер у 71 році життя видавець Юлій Фридрих Леман, що інтересувався живо національним питанням ріжних народів. Відносився теж із симпатією до самостійницьких змагань Українців і в „Остеуропеїше Рундшав" провадив пропаганду в українському дусі. В накладі Лемана друковано актуальні брошури про українські справи.

АДМІРАЛ ПУСТИННИКОМ.

Французький ґазетяр Е. Шнайдер у часі своєї подорожі по пустині Сагарі в Африці зустрінув там бувшого високого старшину французької военної фльоти, адмірала Малькара. Бувший адмірал живе там як пустинник іще з 4 іншими монахами. Його життя нагадує строге та побожне життя давніх анахоретів-пустинників, з яких витворилися з часом монаші чини.

АРҐУМЕНТУВАЛИ.

На Донщині наїхали на себе два совєтські потяги, наслідком чого 21 особових вагонів розбилися. Катастрофа сталася тому, бо машиніст і паляч на одному поїзді підчас їзди арґументували на тему партійної політики...

НАПРУЖЕННЯ НА ЛИТОВСЬКО-НІМЕЦЬКІЙ ГРАНИЦІ.

Як з німецького так і з литовського боку повзято гострі міри, щоб на литовсько-німецькій границі не прийшло до сутичок, або чогось гіршого зприводу розярення, яке повстало серед Німців через засуд на смерть чотирох націстів.

ЛЕДЯНІ ГОРИ ЗАТОПИЛИ ДВА КОРАБЛІ.

На Атлянтику, на схід від Нової Фунляндії, два вантажні пароплави, норвеський і французький, дісталися між пливучі ледяні гори й оба пішли під воду. 50 людей залоги врятовано.

З ЗАЗДРОСТИ ВІДКУСИВ ДІВЧИНІ НІС.

Михайло Кравець у Торонті жив 2 місяці з Соломиною Себчук. Вкінці чомусь їй відхотілося жити з ним далі й вона заявила йому, що покидає його і буде жити з іншим чоловіком. Це так подіпало на Кравця, що він ухопив зубами дівчину за ніс і відкусив його. Її забрано до шпиталю, а його до арешту.

„МУСТАРДА ПО ОБІДІ".

Лондонська преса доносить, що по церемоніях з приводу королівського ювилею, на який поїхав до Лондону канадійський премієр Бенет, відбудеться спільна нарада англійського уряду з премієром Бенетом. На тій нараді англійський уряд має виступити з гострою критикою Бенета за те, що Канада не дотримує торговельних зобовязань, які вона підписала на імперіяльній конференції в Оттаві. Незалежно від критики англійського уряду лондонські фінансисти приготовляють скаргу до Бенета за те, що канадійські міста хотять знизити процент на бондах, що їх закупили англійські фінансисти.

Розуміється, всі ці зажаленя по величавім торжестві будуть для Бенета такі „смачні", як мустарда по обіді.

ФАРМЕР ЗАСТРІЛИВ ПОЛІЦАЯ.

Коли на фарму Д. Накса коло Дромгелер, в Алберті, прийшов шериф, щоб за довг заяйняти його майно, Накс проґнав його револьвером. Шериф відвісся до поліції й на фарму Накса приїхали два поліцаї, щоб його арештувати. На порозі дому Накс застрілив одного поліцая, а другого ранив в авті. Ранений поліцай повідомив поліційну станицю і на місце прибула поліційна стежа, щоб убивника арештувати. Але Накс далі відстрілювався й підчас того на нього наїхало поліційне авто й убило його на місці. При вбитім знайдено $370 готівки й багато амуніції.

ПОВІСИЛИ ВБИВНИКІВ.

У тюрмі в Белвіл, Онт., повішено садівника Геролда В. Вермільо, родом з Белвіл, за вбивство своєї старенької матері. В Монтреалі повішено Джозефа Алізера, що вбив свою наречену.

КАРА ЗА ОБРАЗУ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

За образу католицької церкви суддя в Монтреалі покарав пастора місцевої французько-англійської церкви, Вікторa Ришрада, гривною сто долярів.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ ПРО НАЦІОНАЛІЗМ І ТЕРОР

ВАРШАВА (Польща). — Варшавський „Тиґоднік Ілюстровани" містить в ч. 18 з 5-го травня розмову свого співробітника, Й. Радзімінського, з митрополитом Шептицьким про актуальні польсько-українські проблеми. Митрополит не хотів на початку розмови говорити про політичні справи, але вкінці таки висловив кілька думок. Розмова зійшла спершу на відношення церкви до сучасного націоналізму. Сучасний націоналізм, говорив митрополит, особливож його крайня реакція, зближений до поганства. У своїй програмі, замісць Бога, поміщує нарід, чи пак державу, ставлячи її інтереси понад всі інші. Та осудження націоналізму церквою чи її поодинокими представниками виключилоб можливість якогонебудь порозуміння. Фашизм без сумніву зближений до новітньої єресі, а всетаки Ватикан підтримує добрі звязки з його творцем, Мусолінієм. Тому, казав митрополит, що так, як слід з місця осуджувати всі акти терору націоналістів, таксамо не слід громити молоді за те, що вона націоналістична. Може прийти, казав далі митрополит, така хвилина, коли будемо з церковних проповідальниць, осуджувати соціялізм чи націоналізм, але нині таке становище викликалоб зовсім протилежний наслідок. Замісць позискати тих людей, ми втратилиб їх раз на все.

„КИШЕНЬКОВІ" НІМЕЦЬКІ ТОРПЕДИ.

БЕРЛІН. — Чужинецькі представники найбільше тепер зацікавлені новими німецькими торпедовцями. Є це невеличкі торпедові судна, які можуть вмістити всього чотири торпеди і 5 людей обслуги. Німеччина має вже 450 таких суден. Кажуть, що це дуже небезпечна зброя, а крім того дуже економічна й не получена в нещасливім випадку з великою втратою в людях. Ті судна є дуже скорі, а що маленькі, то можуть легко вкрутитись, а тимсамим нанести ворогови багато шкоди. Трохи більші торпедові судна, а їх теж уже набудовано, можуть кружляти яких 2,000 миль.

ЗАСУДИЛИ НА ПЯТЬ РОКІВ КАТОЛИЦЬКУ МОНАХИНЮ.

БЕРЛІН.—Запав судовий присуд, що відобється широким відгомоном по світі. Є це засуд сестри Вернери, 42 роки на пять років вязниці і на заплату грошевої кари в сумі 142,000 марок. Засуджено сестру за те, що перепачковувала з Німеччини більші суми до Голяндії і Бельгії. Судитиме іще за ту саму провину яких 40 монахинь і монахів, що, як кажуть, вивезли з Німеччини коло 2,500,000 марок. Таке каже прокураторія.

Сестра Вернера призналася до вини. Казала, що вивозила гроші, щоб за них сплатити довги свого чина. Між тими довгами є теж довг на суму $100,000, затягнений в американськім банку в Сейнт Луїс, а використаний на потреби шпиталю св. Вінкентія, де саме служила обвинувачена. В суді запитано сестру, чи вона була свідома, що поповнює незаконний акт. Відповіла: „Так". Запитали її далі, чому не старалася дістати на те дозвіл влади. Відповіла, що була певна, що такого дозволу не дістане.

ХОВАЮТЬ, ЯК ЛЕҐЕНДАРНОГО ГЕРОЯ.

ВАРШАВА. — Вся Польща в дійсній жалобі за Пілсудським. Похорон заарранжований так, щоб у цілім народі залишилася память про Пілсудського як якусь найвищу істоту, якогось божка, леґендарного героя. Здовж залізничого шляху, яким везли його домовину з Варшави до Кракова, стояли сотки тисяч зі свічками, подібно як це було в темній Югославії, де теж прощали селяни вбитого революціонерами короля Олександра. Та кажуть, що в Польщі те прощання було більше природнім.

ЗАТВЕРДИЛИ В ЛИТВІ СМЕРТНІ ПРИСУДИ.

РИГА (Латвія). — Найвищий суд у Литві затвердив чотири присуди смерти, видані на чотирох націстів, обвинувачених за державну зраду, себто змагання відірвати пристань Мемель від Литви.

Нема сумніву, що президент держави в дорозі ласки улаєкавить засуджених, бо в Литві не виконано досі кари смерти на політичних проступниках. Та панує серед чужинецьких дипльоматичних представників переконання, що булоб краще для Литви, якби найвищий суд не був затвердив тих присудів смерти, бо це булоб зеднало в світі більше симпатії для Литви.

ДОБАЧУЮТЬ РУКУ СОВЄТІВ.

БЕРЛІН. — Високі націвські урядовці є тої думки, що литовський суд затвердив присуди смерти на чотирох націстів під впливом Совєтів. Кажуть, що Совєти хочуть Литвою спровокувати Німеччину до аґресивности.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН

Поважна більшість, якою сенат ухвалив проєкт робітничого закона Ваґнера, дозволяє догадуватися, що й палата послів теж потвердить цей проєкт. З огляду на те, що федеральний уряд його попирає, президент його відай підпише. Тому можна сподіватися, що вже незадовго проєкт Ваґнера стане законом.

Є це закон великої ваги. Ним, можна сказати, Америка вступає вперше на територію, на якій вона ще не була, якщо не рахувати невдалої спроби з постановою 7А закона про відбудову краю. Має він, мовляв, на цілі запобігти несправедливим робітничим практикам, що дотикають торговлі. Відноситься він до всіх ґатунків робітників, з винятком фармерських робітників та домашньої служби.

Закон цей забороняє як несправедливі ось такі поступки:

Перше, не вільно буде підприємцям обмежувати або забороняти робітникам організуватися та переговорювати з фабрикантом колективно. Цим іще раз закон признає право робітників до організації, себто до юнії.

Друге, не вільно підприємцям умішуватися в творення або ведення робітничої організації або давати фінансову допомогу такій організації. Це є виразна заборона піддержувати компанійні юнії.

Третє, не вільно підприємцям робити які-небудь ріжниці між робітниками, що належать до робітничої організації, та робітниками, що не належать.

Четверте, не вільно підприємцеви відправляти робітників з роботи за те, що вони внесли жалобу проти підприємства або зізнавали проти нього.

Пяте, не вільно підприємцям відмовлятися переговорювати в справах заплати, годин праці й інших умовин з представниками робітників, вибраними більшістю голосів. Цим признається представниками робітників тих, котрих вибрано більшістю голосів.

Для начального нагляду над виконуванням цього закона встановляється постійну урядову раду, зложену з трох членів. Ця рада має право заряджувати тайний вибір представників робітників та дивитися за тим, щоби підприємці в своїх відносинах з робітниками придержувалися поданих у законі правил.

Симпатизуючі з підприємцями великі американські ґазети кажуть, що закон Ваґнера викличе багато судових спорів та дасть урядови велику силу над промислами. Зате робітники можуть у законі бачити виразний здобуток для охорони своїх інтересів. Певно, що закон не усуває ще потреби ні процесу ні страйку, але він дає робітникам багато сили в руки та робить їх боротьбу з підприємцями менше нерівною, ніж вона була досі.

ЧЕРЕЗ СВАВОЛЮ — В НЕВОЛЮ

В 150-ліття зруйнування Запорозької Січи.

Історія кожного народу має своє історичне вчора, нині й завтра, що звязані з собою в одну цілість залізними ланками причин і наслідків. Нема границі, щоб відмежила історичне вчора від нині. Здобутки й утрати минулого витискають своє тавро на теперішньому. Бо хоч історія й записала їх на сторінках минулого — вони живуть і діють дальше, Живуть у народі, в його памяті й думках. І діє минуле духом могил, у яких спочили борці. Промовляє мурами будівель, що їх наші предки здвигнули на рідній землі. Полонить мовою творів, списаних творцями минулих віків. Тому й наше історичне завтра виросте з суми нашого минулого й теперішнього. Такий уже закон життя кожної нації. І нема в ньому нічого припадкового, нічого несподіваного.

Бож це не припадок, що 40-міліоновий нарід у 20 столітті переживає свою чергову третю руїну. Другу пережив перед 150 роками. Її остаточним завершенням був рік 1775. **Рік збурення Запорозької Січи.** Нині, у 150-ту річницю цеї історичної драми, глянемо на причини руїни.

∴

Запорозька Січ! Великий Луг, Дніпро й пороги. І козаки. Хтож із нас не чув про них?! Усі ми читали ті численні думки, оповідання, повісти, в яких змальовали нам отих синів степу, війни й волі. Комуж із нас молодих, читаючи про запорозькі змагання з наїзниками, не стискалась рука? Не будилася в серці туга геройського чину? Кому з нас не розливалася гарячою кровю по жилах ненависть до тих, що наших братів, синів волі — в неволю вернути хотіли? Кому з нас відвага козацька не запалювала в очах вогнів гордости?!

Бо козацькі шаблі не ржавіли на стінах. Сини Великого Лугу й Запорожжя не вмирали на печі. Бо батько їх — степ, а мати — воля. Козакови з Запорожжя писано було й жити й умирати на волі. Йому навіть сором „на суд Твій праведний прийти й в залізі руки принести, і перед всіми у кайданах стать козакови". Тому й писав Тарас: „Було колись в Україні ревіли гармати, було колись Запорожці вміли панувати". Гляньмо, коли то Запорожці „вміли панувати", а коли й чому панування втеряли.

∴

І неситий не виоре
на дні моря поля.

Треба вперед підчеркнути час і місце, в якому почала творитися Запорозька Січ. Час був найменше сподіваний. Княжа держава скінчилася. Всі спроби відновити її не дали жадного висліду. Українські землі поділено між Литву, Польщу, Московщину, Угорщину й Молдавію. Вони й закріпили на них своє панування і могло здаватися, що ніяка сила не зможе скинути чужого ярма. І саме тоді, в часі політичного, національного й соціяльного закріпощення, рід знаходить дорогу до визволення. Творить незалежну українську військову силу — Запорозьку Січ.

Місцем її повстання — степ. Цей степ, де не сягали сили ані Москви, ані Польщі. А з другої сторони — степ, через який перевалювалися раз-у-раз незчисленні кочовничі орди. І оце перед нами знаменний факт: У тузі за волею український нарід зумів у тих невідрадних обставинах створити таку організовану силу, яка змогла протиставитись орді. Організаційні форми Січи були прості, але в той час одинокі, що в них могла розвинутися оборонна сила народу.

І наш нарід знайшов її.

Бо здавити нарід, що хоче жити, це так, як на дні моря орати поле. Повстання Січи — доказом цього. І воно мало далекосягле значіння для української справи. Бо оце вийшли у степ перші узброєні стежі, щоби боронити перед ордами доступу у рідний край.

І саме Запорожці, звані теж низовими козаками, уможливили заселити степ. За їх плечима, забезпечені від сміливих і непадійних наскоків диких орд, — могло розвинутися хліборобство. Дикий степ замінювався в урожайні поля, щоб родити жито, пшеницю.

Самеж Запорожжя творить завязок нової української держави. У свою військову організацію гуртує всіх, що прагнули волі й не боялися небезпек. І сходилися там сміливі сини великої землі з усіх її частин: з цього й того боку Дніпра, з Полісся, Волині, Галичини. І безнастанними війнами здобувають собі прожиток і славу. Стають оборонцями Християнського Заходу перед заливом музулманського світу. Про це, як оцінювано їх військові здібности й заслуги в обороні Европи перед наступом Турків, свідчить хочби отсей факт. Папа Григорій III. і німецький цісар Рудольф II., довідавшись про великий воєнний хист запорозьких козаків, післав послів до них (за кошового Лободи) з просьбою, щоб ішли війною проти Турків. Тоді й передали козакам військову хоругву і срібні сурми.

Але заслуга Запорозької Січи не тільки в війнах. Майже рівночасно з нею твориться на Україні друга сила — т. зв. городове козацтво. Оте козацтво, нова провідна верства народу, яка згодом у творенні гетьманської держави відограла таку велику і важну ролю. Запорожці відограли велику ролю з виступом Богдана Хмельницького. Вони, маючи знання воєнного ремесла, звязані сильним проводом великого гетьмана, прислужилися дуже в будуванні Незалежної Української Козацької Держави. Їх зерно, яке на рідних землях власною кровю поливали, зійшло пишним цвітом. З простої військової організації, що замикалася на невеликому просторі далекого степу, виростає справжня держава. Бо з Січи вийшов її будівничий — гетьман цілої України — Богдан Хмельницький. Опираючися в дальшому на силах цілого народу, будував він її на зразок інших великих европейських держав.

Але тут уже й кінчаються, на жаль, ті великі заслуги Запорозької Січи. Бо від смерти Хмельницького скінчилася згідна співпраця двох сил України. А це вийшло тільки на шкоду великій справі української державности.

∴

Ой не гаразд Запорожці, не [гаразд вчинили:
Степ широкий, край веселий [тай занапастили.

Щоб зрозуміти, чому творча роля Запорожжя так скоро скінчилася, треба памятати ось-що. Ми вже згадали, що рівнобіжно з низовими козаками й за їх почином і впливом твориться козацька верства, осіла на землі. Одні й другі боролися за свободу. Одні й другі йшли спершу рука в руку у тих змаганням. Але потім їх дороги розійшлися. І це не припадок, що Запорозька Січ скінчила свою добру ролю з хвилею повстання української козацької держави. Це був конечний вислід цілого їх світогляду, який вони виробили собі серед степу у вічній стичности з кочовиками. Цей незвязаний нічим дух степу, дух сваволі, яким жили вони, повів їх на іншу дорогу. Бо з хвилею повстання Гетьманської Держави — завданням Запорожжя було підпорядкувати свої окремі вольности почесній службі волі цілого народу. Але вони цього не змогли зробити. Між ними і городовими козаками й урядом держави почала зарисовуватися прірва.

І оцей розкол між двома силами, між Запорожцями і козаками-землевласниками, завалив козацьку державу. А повстав він за гетьмана Виговського, отого гетьмана, під якого проводом Україна при зустрічі з Москвою під Конотопом осягнула блискучу побіду. І Виговський, продовжуючи діло Великого Богдана, хотів будувати державу так, як це було тоді у всіх державах заходу. Але у тому будівництві знайшов опір саме зі сторони Запорожців. Вони підносили свої соціяльні інтереси і в імя їх виступили проти гетьманської держави. І оця кляса боротьба довела до руїни. До неї підюджувала Москва, що проголошувала себе покровителькою покривджених. Уміла знайти собі прихильників і спричинила братовбийчу війну. А кінець був такий, що і городові козаки і низові втратили все.

Бо до булави треба голови. А то виступило тих „великих" кандидатів — Сомко, Золотаренко, Тетеря, Ханенко, а тут ще й Брюховецький, що був слугою у Великого Богдана — всі по булаву! І почалася руїна. І хоч пізніше й хотіло Запорожжя завернути з цієї дороги — вже було запізно. Бо хоч і вийшов Кость Гордієнко з Січи під Полтаву помагати Мазепі проти Москви, то це вже не могло змінити бігу історії. Програна Мазепи була і програною Запорожжя. Москва почала придавлювати все українське життя важким чоботом насильства. Упоравшися з гетьманською державою, взялася Москва й до Січи. І тоді вже не було сили опертися. Цариця Катерина видала наказ: **збурити Січ!** І рушили Москвичі на останню твердиню української незалежности. І збурили її в 1775 році. Й тоді багато Запорожців мусіли кидати рідну батьківщину і йти на чужину. І знову відвернулася карта історії, писана власною волею народу. Що дальше було — це вже не історія України, а історія Москви на Україні.

∴

Насувається настирливе питання: чому нарід, що мав за собою Хотин і Сагайдачного, Жовті Води, Корсунь, Пилявці і Хмельницького, Конотоп і Виговського, що видав стільки героїв, осягнув стільки побід — не міг бути паном своєї волі?!

Чи це припадкове, що коло 150 літ пізніше повторяється подібна історія? Що дух степу, дух сваволі нівечить найкращі пляни творців рідної державности? Що кличі, які ніколи не можуть здійснитися, відтягають послух і поривають до руйнування?

В історії Запорозької Січи після смерти Хмельницького треба ствердити: брак зрозуміння конечности підпорядкувати свої низові інтереси й амбіції інтересам цілого народу і його держави.

Подібне повторилося вже за нас: Махно й сотки повстанських загонів, що їх створила степова отаманщина, це повторення запорозької сваволі.

Ми можемо подивляти у них боєву енерґію. Вільно нам захоплюватися їх незломним завзяттям і незвичайним воєнним хистом. **Але мусимо ствердити, що це було розбиттям спільного, конечного для перемоги, боєвого фронту.**

Тому й була це розпорошена енерґія. Не було для неї обєднуючого центру. Не було ідеольоґічного цементу, що створив би з них усіх одну непоборну силу. З них кожний розумів Україну — по свойому. Не було у них державного патріотизму! Тому знову ті самі наслідки: Україна в неволі, а її сини, слідом колишніх Запорожців, покинули батьківщину й тиняються по широкому світі.

Бо нарід, що затроює себе їддю клясової ненависти, що в бурхливих вирах власного партійницького розбиття й анархії затоплює свою силу — відкриває ворогам шлях до свойого Єрусалиму.

І вчить нас історія, що тільки охопивши ціле життя в залізні карби національної дисципліни сильною Богдановою рукою — може нарід відсвяткувати своє Воскресення.

(„Батьківщина").

Ярза.

БАГАТА УКРАЇНА БОЧКОЮ ПОРОХУ

Під таким заголовком помістив великий французький тижневик Vendemiaire 17. квітня б. р. статтю, що її автор розпочинає такими словами: **„Чи буде війна через багату Україну?"** Після цього запиту автор пише:

„Україна є великим славянським краєм, освітлена леґендою великої любови та геройізму гетьмана Мазепи, козацького князя, що його оспівав лорд Байрон. Одначе Україна є також краєм захоплюючо плодючим, що викликає заздрість у його сусідів. Україна дає Росії 3/4 всього цукрового збору, її природні багатства тільки частинно використовували, бо більшість іще дрімає й чекає на своїх експльоататорів. Україна змогла значно швидше ніж інші краї совєтського Союзу зліквідувати всі наслідки громадської війни. Одначе від 15 років Україна була місцем численних маніфестацій своєї повної самостійности, що були здушувані безоглядною силою.

„Центральний уряд у Москві виявляє постійно велику політичну чуйність над Україною, тимбільше суворо, що амбіції сусідів спричиняли постійно поважні алярми.

„Українська привабливість є для третьої Німеччини надзвичайно сильною. В 1933 році на господарській конференції в Лондоні німецький делегат Гуґенберг демонстративно відкрив на столі плян „кольонізації земель на Сході". Ішло про німецьку кольонізацію України. Перед цією небезпекою Москва зареагувала. Большевицький уряд просто обвинувачував українських сепаратистів у звязках антинаціональних із закордоном. У большевицькій Росії не звязуються, коли йде про авторитет центрального уряду на рахунок національного питання".

Далі автор статті подає уривки з „Ізвестій", що надрукували були промови Бухаріна, Молотова та Любченка, що в них усі вони заявляли, що будуть усіми силами боронити перед чужими досягненнями кожний клаптик тої землі, що входить нині до совєтського Союзу.

„Цих 450 тисяч кв. км. — кінчає автор п. Робер Вейсіє свою статтю — переповнених великою культурою, багатствами вугілля, заліза та алюмінію, є боронені одними — добре озброєними. Але другі є також добре озброєні, щоб ці багатства забрати. З цих двох протилежних бігунів може спалахнути іскра великого вогню".

ВІДҐУКИ ГРЕЦЬКОГО ПОВСТАННЯ.

(ОФІНОР). Повідомляють з Атен, що підчас суду над невдалими повстанцями, які були захоплені в полон, стала відомою романтична історія Олени Кекропулос, молоденької панни з дуже відомої атенської родини, яка зорґанізувала цілий відділ амазонок і з ними пристала до повстанців. Вона оповідала, що її предок був одним з провідників повстанців з часів визволення Греції і що він дістав від знаменитого анґлійського поета Байрона в подарунок кинджал з написом: „Воля, або смерть", і що цим кинджалом він виборов незалежність батьківщини. Олена Кекропулос зі своїм жіночим відділом завдала немало клопоту урядовому війську і провадила партизанку в горах ще й тоді, як уся решта повстанців склала зброю. Проти неї мусіли вислати сильний відділ певного війська, що оточив її в горах з рештою її амазонок, яких іще було до 200. Бачучи, що вже опір неможливий, вона вивела своїх товаришок невідомою нікому стежкою, а сама повернулась і затримувала наступ війська, поки вони не вийшли з небезпечного місця. Колиж побачила, що за хвилину буде схоплена, вдарила себе в груди кинджалом Байрона і вбилася на місці. Переможці поховали її на місці бою з військовою пошаною.

В. Будзиновський.

РОДИМИЙ КРАЮ, СЕЛО РОДИМЕ!

(3)

— Чоловіче! Як можеш казати щось таке. Змилосердися! Поганяй ліпше. Добре заплачу.

Хлоп сидів непорушно як колода, не озиваючися. Лиш коні стогнали і на силу тягли віз, котрий іщов поволи, як в смолі. Знов минула година, коли віз підїхав до третого кільометра. Коні станули, важко сопучи.

Юрко став роззиратися. Навкруги пустиня, ніодної живої душі. Мертвецька тишина. Лиш час до часу злопотіла крильми пташина, що жиє на багнах. Коні відпочали і знов зачали тягти. Показалося, що до години пятої з полудня не зробили й четвертини дороги.

— Гей, чоловіче! — крикнув Юрко. — Станьте! То даремний труд. Вертася назад до залізниці.

— Пан хочуть вертатися? — зашипів хлоп. Та яким чудом? Хіба не бачите, що на тій вузькій дорозі не оберну?

По хвилі хлоп додав гостро й рішучо:

— Мусимо їхати вперед.

По обох сторонах сеї вузької „тернистої" дороги були глибокі і широкі рови, повні розводненого болота. Про те, щоби обернути возом, справді не могло бути бесіди. Хлоп став потішати свого пасажира:

— Така дорога вже не довго буде, бо доїздимо до греблі. За нею дорога ширша. буде мож обернути. Коби тільки щасливо попри греблю переплисти!

— Як? Переплисти? — спитав Юрко, жахнувшися.

— Побачите, пане. Сюди, ми їхали. Там треба буде плисти. Хіба чудо буде, як ми не підемо разом з возом і з кіньми на дно.

— Сусе Христе! Що ти, чоловіче, кажеш? Куди ти мене везеш?

— Туди, куди пан самі хотіли.

— Стій! Не хочу! Не поїду!

— Поїдемо! — гукнув хлоп голосно і віхав у глибоке багно.

Під кіньми забулькотіло, кінські черева вже були на болоті. Юрко втягнув ноги на сидження, бо вода у возі підходила щораз вище. Хлоп ані не рушився. Вже цілі його ноги були у воді. Не витягав їх, лиш далі вимахував над кіньми батогом, підганяючи їх. Віз і коні поринали щораз глибше. З болота виставали вже лиш верхи драбин і дві кінські голови.

Юрко скочив на рівні ноги і, стоячи на сидженню, крикнув:

— Чи ти, чоловіче, збожеволів?!

Хлоп далі сидів мовчки на своїм сидженню. Болотниста вода була під його пахою.

— Чоловіче! Хто ти? Обернися до мене!

Хлоп озирнувся. Юрко троха не вмлів, бо очи хлопа виразно казали, що він божевільний.

— Боже! Чому я скорше не подивився на його очи! — погадав Юрко. — Тепер вже запізно. Я пропав!

Під водою щезла голова одного коня, по хвили щезла друга. За кіньми пішов у западню хлоп. Зсувався з воза якось так, що обернувся горілиць. Поринаючи, глянув на Юрка таким страшним поглядом, що він цілий обледенів.

Юрко вхопився обіруч за голову і став кричати: „Ратунку! Ратунку!"

Ніхто не чув того крику розпуки без віри в успіх, бо дорога, бо багно по її обох боках були пусті, як безлюдний океан, безлюдна піскова пустиня.

Втративши всяку надію, Юрко захлипав. Плакав, як дитина.

Як довго стояв так на сидженню воза і плакав, сам не знав. Віз не поринав далі, бо опинився на твердшім дні ями, до якої зсунувся був. Зараз за задними його колесами болото не було таке глибоке.

З греблі побачив хтось стоячого на болоті чоловіка. Вгадував, що то хтось, не знаючи добре дороги, зїхав з неї в яму під греблею.

— Не рухайтеся! — крикнув до Юрка — зараз підійду до вас.

По довшій хвили справді хтось зявився за возом, і Юрка, котрий не знав, що з ним діється, стягнув з воза.

Юрко аж другої днини пробудився в хлопській хаті. Рідне село вже не було йому в голові. Вернувся до Львова.

Кінець.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

РЕВОЛЮЦІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ.

У місті Покіпсі, в стейті Ню Йорк, відбулася конференція про виховання молоді. В тій конференції брали участь: учителі й учительки колеґії Васара, родичі дівчат, що ходять до тої колеґії, та... самі студентки.

Розглядали найважніші питання виховання, як, приміром, скільки свободи мають мати студентки, які вони обовязки мають мати, і таке інше.

І не думаймо собі, що студентки, які брали участь у конференції, мали право тільки прислухуватися нарадам батьків і вчителів. Ні, вони радили нарівні з батьками й учительками.

Досі американські батьки думали, що дитину виховати можна приказом згори, накидуванням їй дисципліни, заставлюванням її вчитися того, що їй родичі завдають. Висліди цього виховання були фатальні. Тому вони його, видимо, закидають і пробують іншого.

Чи новий спосіб принесе бажані висліди, нині ще не знаємо. Одначе чи варта було вперто держатися старої системи, яка вже не принесла бажаного?

ЩО ЦЕ ТАКЕ ПИТАННЯ МОЛОДІ?

„Я признаюся, що не знаю добре, що є нині питанням молоді. Чи, що ми маємо зробити з молодю? Чи, що ми маємо зробити для молоді? Чи може, що молодь має зробити для нас пізніше?"

Так починає статтю один автор у місячнику "The Social Frontier", що називає себе журналом для критики виховання й для відбудови. І то в спеціяльнім зошиті, присвяченім „молоді Америки в минулому, теперішньому й будучому".

ХТО ТО НЕ ЗНАЄ?

Вам певно не цікаво нічого знати від такого чоловіка, що самий признається, що він навіть не знає, що це таке питання молоді.

Ми звикли слухати про молодь від зовсім інакших людей. Від людей, котрих американський психольоґ Дейвид Сімері в своїй книжці "GROWING INTO LIFE" описує як батька, що в своїм домі удає Господа Бога. Що домагається від своєї жінки богопочитання для для себе. Що в кождій справі займає становище всезнайка.

Ну, не спішімся з осудом автора, що починає статтю про молодь з того, що він нічого не знає. Бо це пише Джан Дуї, котрого імя знайдете в кождій новій енциклопедії в світі, бо це відомий на ввесь світ фільософ, психольоґ, винахідник. Спитаймо себе: кого ми воліли би послухати: чи того батька, що всевідучого Бога вдає, чи того фільософа, що згори признається, що він не багато знає?

НЕ ОДНІ РАДИКАЛИ.

Джан Дуї відомий в Америці не тільки як виховник, але і як політик. І то політик радикального напрямку. Відомі, приміром, його недавні заходи орґанізувати в Америці третю партію.

Тому його погляди в справі виховання могли би теж видатися занадто радикальними, а таксамо навіть його признання нерозуміння питання молоді.

Одначе в травневім зошиті консервативного місячника Скрибнера появляється стаття співредакторки місячника, панни Джозефіни К. Нютон, під титулом: Визов молоді церкві. В тій статті авторка розглядає питання: „Чому молодь відвертається від церкви?"

Консервативним людям донедавна ще це питання видавалося непристойним. Від людини, що важилась би таке сказати, що молодь відвертається від церкви, відверталися як від заповітреного. Нині це питання спокійно розглядає в поважнім місячнику одна з молодого покоління.

КЛОПОТИ ЖИДІВ З МОЛОДЮ.

Зприводу кореспонденції одного ґазетяра з американським письменником, Теодором Драйзером, про Жидів Драйзер сказав між іншим, що він бачить в Америці зріст жидівського національного життя.

У відповідь Драйзерови один жидівський фабрикант пише до тижневика „Нейшен" лист, у котрім між іншим він відповідає Драйзерови в таких словах:

„Тепер дайте мені сказати щось панови Драйзерови. Жидівське життя в Америці розбивається. І розбивається скоро. Жидівське життя не може вдержатися, хіба що воно вдержить жидівську мову та жидівську ортодоксальну синаґоґу. Що робиться в цій справі, спитайтеся жидівських ґазет. Подивіться, що діється з циркуляцією жидівських ґазет. Погляньте на жалю гідні спроби зловити другу ґенерацію англійськими виданнями. А щодо синаґоґ, котрі Драйзер видить, що вони повстають по всій Америці, то це для мене новість. Яке значіння має жмінка „реформованих церков" з тими горячковими, замериканізованими „реверендами"...

Учитель: Івась Сокальчук, коли ти все будеш чемний і скромний супроти своїх товаришів, то що вони подумають собі про тебе?

Івась: Вони подумають, що могтимуть вибити мене при першій-ліпшій нагоді.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КАРНЕҐІ, ПА.

Свято в честь матері.

В неділю, дня 12. травня б. р., українська шкільна молодь в Карнеґі дуже величаво відсвяткувала „День Матері".

Свято відбулося вечором, а розпочалося вступним словом предсідника парохії, п. Івана Корби.

Прольоґом до свята був живий образ, у якім виступала шкільна молодь, над якою маяв прапор з образом Пресв. Богородиці. В часі живого образу виголосила Катерина Збалишин вірш „Під Марійським Прапором", написаний о. Трухом.

Опісля розпочався концерт, який складався з чотирох частей. Концертом проводив о. Маріян Кучер, парох місцевої церкви. В першій части відспівала молодь чотири пісні та виголошено три деклямації: Дитяча подяка — Марія Шпинда, Сирітка — Марія Коцік, Все для мами — Олена Заґурська.

В другій части виступали самі дівчата з ритмічними вправами, чотири і вісім тактовими. Вправ було три. До вправ співали пісні.

Деклямацію в другій части виголосила Марія Дорош, віддеклямувавши поему Шевченка „Калина".

В третій части концерту відспівано три пісні, а деклямацію „Материнська любов" виголосила Ольга Хома. Анастасія Шоломінська відспівала перші стрічки з пісні „Наша славна Україна", милозвучно.

В четвертій части виступала зі сольоспівом Катерина Збалишин, відспівавши „Матінко рідненька". Голос її є дуже милий, тому і чарував присутніх. Опісля музичну часть виконали Стефан Сус на скрипці і Матвій Олівер на гармонії. Стефан Сус робить великий поступ. Видно, що має музичний талант.

Вступне слово виголосила пані Юлія Кучер і відспівала сольо: „Не жур мене, мати".

Потім танцюристи зі школи Авраменка виконали кілька танків під проводом Михайла Залецького, абсольвента гай скул. Танки випали добре, а на найбільшу увагу заслугують сольові танки, які виконали: Анна Боднар, Олена Микіта, Василь Пастернак.

На закінчення свята шкільні діти відіграли представлення: „Сирота" Юри Іґоркова, яке випало похвально. Вчителя грав Андрій Фейка, який віддав дуже добре дбайливого педаґоґа.

По представленню Катерина Збалишин, предсідниця молодечого товариства св. Петра і Павла, роздавала дарунки мамам. Опісля п. Іван Корба зложив подяку присутнім за участь у святі, як теж подякував о. М. Кучерови, що підготовив так красно молодь до концерту і до представлення „Сирота".

На офіціяльне закінчення свята в честь матері відспівано: „Ще не вмерла Україна" й американський гимн.

Цим святом віддано честь мамам, а заразом покликано мами, щоби вони дбали про гарне виховання своїх дітей.

Іван Залецький.

— Заки я рішуся віддати мою дочку вам за жінку, мушу знати, скільки ви маєте маєтку.

— Всього разом двацять тисяч долярів.

— Ну то гарно! До того ще прийде двацять тисяч, що я даю моїй дочці як віно, то разом буде сорок тисяч долярів.

— О ні, я вже вчислив і ці гроші, що ви даєте вашій дочці.

ЯК ОЦІНЮЮТЬ МОСКОВСЬКІ ЕМІҐРАНТИ СОВЄТСЬКУ АРМІЮ

Англійсько-китайська ґазета „Ді Чайна-Віклі Рівю" приносить знамените інтервю одного свойого заступника з московським ґенералом Козміном.

Козміна запитали, що він скаже на відому промову Тухачевського на семому совєтському конґресі в Москві про стан совєтської армії. Тухачевський точно говорив про виховання червоних старшин і ствердив, що скількість старшин це за вищу військову освітою все збільшується, ба навіть дорівнює вже такомуж станови в інших арміях. Але чи можна, каже Козмін, вважати це за вищу військову осіту, коли московський ґенеральний штаб приймає до праці зовсім неосвічених людей, які про господарство мають лише дуже поверховне поняття? Чи така армія зможе вийти побідно над армією, яка має досвідчених і високо освічених голководців, які поведуть армію до бою, примінюючи модерну стратеґію і досвіди минулої війни? Козмін заявив, що червоні полководці на випадок дійсної війни не зможуть довести до гармонізування ріжних родів зборі в боях, щоб тим підсилити силу армії. Модерний бій не є боєм лише піхоти і гармат, але також боєм тенків, летунства, панцирників і т. п. Всі вони призначені на те, щоб помагати піхоті й артилерії та їх доповняти і робити залежними одні від одних. Всі ці роди зброї є дуже рухливі і лише провід мусить подбати за те, щоб вони все і всюди були з собою повязані. Чи червоні полководці будуть у стані це зробити зі своїм практичним та теоретичним вишколом, щоб перемогти противника? Ґенерал твердить, що вони не будуть у стані це виконати. Дальше, ми багато чуємо про Осавіахим, себто орґанізацію, що підготовляє хемічну війну. Кажуть, що вона має понад мілліон членів, вишколених у хемічній відбороні. Але в хемічній війні не є нічого лекшого, як оборона. Треба лиш у відповідному часі натягнути на лице протиґазову маску і все готове. Щоб виконати ґазовий наступ, на це треба вишколених частин і їх співпраці з іншими родами військ. Отже і в цьому випадку Козмін неґативно осуджує совєтську армію.

Дуже сумнівається Козмін у статистичні дані, якими оперував Тухачевський. Він каже напр., що в останніх чотирох роках совєтська військова сила побільшилася на 330%, тенки на 660%, підводні лодки на 535%. Це виглядає на дуже велике збільшення. Колиж узяти на увагу, що совєтська армія на Далекому Сході мала 10 тенків, в 1935 році 100, то це означає помноження на 1,000%, або коли дивізія мала 2 гармати, а тепер має 10, то це є збільшення на 500%. А загально відомо, що московська артилерія, особливо тяжка, дуже слаба щодо скількости гармат.

Щождо повітряних сил, то Козмін признає, що вони є сильні, але тут повстає питання, якою є мораль тих сил. Дезерції вже бували. Система утиску і донощицтва, яка панує в совєтській армії, дуже підриває мораль. Ґенерал вважає, що ціла низка совєтських летунів на початку війни просто перейде на бік ворога Совєтів. Крім того треба узгляднити ще обставину, що на війну підуть також резервісти, які є найбільшими ворогами Совєтів. Армія Бліхера на Далекому Сході є тепер зложена з комуністів. Але за кілька тижнів війни вона мусить доповнитись резервами з сіл та міст, які зовсім не є комуністами. Комуністичні ряди розводняться і при першій ліпшій нагоді повернуться на знищення совєтської власти. Дальше Козмін звертає увагу на систему доріг і залізниць з боку московського і японського. Японці за два роки проклали собі дуже добру систему залізниць і доріг попри совєтську границю, а Москалі мають лиш одну залізну дорогу, якою будуть мусіти все для армії довозити, і саму армію також.

Московський ґенерал думає, що колиб Японці почали війну, то вони легко могли би побідити большевиків. Автор статті запитує, чомуж тоді Японці не починають війни? При цьому з розмови з ґенералом довідалася преса і про будучі пляни московської еміґрації по розпаді совєтської імперії. Державу мається поділити на ріжні менші державки. Такий поділ виглядає для еміґрації таким певним, що вже навіть міністрів поіменували для всіх. Програма така:

1) Манчуко ч. 2, себто нова держава між Сибіром і Манчуком. Вождом мав би там бути атаман Сємьонов, відомий на Далекому Сході.

2) Сибірська домінія, за яку вже створено відповідний рух під проводом одного професора.

3) Уральська держава, яка має обєднати всі магометанські племена, що живуть у теперішній московській імперії. Ця концепція вже має навіть свій парлямент, який поіменував міністрів.

4) Монгольська република.

Всі ті рухи творить сама московська еміґрація. Чи це ціль, чи тактика, того вони не кажуть. На всякий випадок доводиться ствердити, що деякі великодержави дуже радо дивляться на розпад московської імперії, що видно з того, що в 1918 році поспішилися признати незалежність прибалтійських держав та України і Грузії, лише що ті дві не вдержались як самостійні.

А Японія перебирає покров над усіми тими рухами і їх координує та темперує. Як задалеко йдуть у своїх апетитах, вона здержує їх; як заповолі, то підганяє; як сваряться, то бавиться в мирового суддю і т. д. Всі дороги ведуть на Далекому Сході до Токіо — ствerджує „Ді Чайна-Віклі Рівю", якої не можна підозрівати в антипатіях до Совєтів і боротьби з ними.

УП, Шанґгай.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 11-го квітня розпрощався зі світом **Михайло Кресан,** член бр. св. Арх. Михаїла, від. 350 У. Н. Союза в Стемфорд, Конн. Покійний походив зі села Сухрів, повіт Бібрка Прожив 41 років, а до У. Н Союза вступив в 1915 р. Помер по чотирох роках хорування на сухоти. Виїхав на лікування до Фінікс у стейті Арізона і тамтуди спровадив жінку з Стемфорд разом з пятьма дітьми. За рік померла жінка, а Покійний лишився з дрібними дітьми, бо найстарший син має тепер усього 14 років. А тепер лишилися діти круглими сиротами.

Покійний був добрим членом братства і Союза і дбав про їх розвій. Причинився до будови церкви в Стемфорд і зорґанізування Українського Горожанського Клюбу. Був добрим і чесним Українцем, що брав діяльну участь в народнім житті та не жалував жертви на народні цілі. Похорон відбувся дня 14. квітня при чужих людях у Фінікс, в стейті Арізона, бо там наших людей нема. В. И. П.

Иосиф Турчик, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЧЕСТЕР, ПА.

На Рідну Школу.

Заходом укр. прав. громади, Укр Нар. Дому, Союза Українок та інших організацій, які гуртуються при Нар. Домі, влаштовано 5-го травня спільне свячене. Свято почалося тим, що о. Омелян Мицик посвятив паски, провів молитву, а опісля пояснив значіння спільного свяченого. Про вагу свята говорили також інші бесідники. А вже найбільше припав до вподоби український звичай улаштовування свяченого американському вчителеви та вчительці, які були приявні на тім святі. Вони дуже хвалили собі наші писанки й паски.

Приявні гості повитали радо п. капітана Дармограя, який, ідучи до Вашингтону, вступив припадково на свячене нашої громади. По закінченню свята промовив до зібраних предсідник Нар. Дому, п. В. Гарасим, у справі зложення жертв на будову своєї церкви.

Також не забуто й про Рідну Школу в ріднім краю. Пані Марія Федчак і панна Марія Лаврик накрасили крашанок та продавали їх на ціль Рідної Школи. І так за крашанки заплатили: Ксеня Броницька $2; П. Огар, М. Бартіш, М. Найда і М. Рубаш по 50 центів; Ф. Едлер, Т. Пицюх, Н. Букалець, І. Бандрівський, П. Лак, М. Ȩдинак, М. Іщук, Я. Ташак, А. Коваль, І. Сорока, В. Гарасим, І. Марусин, А. Гливяк, Т. Урбан і М. Куцан по 25 центів. Окремо жертвували на Рідну Школу о. О. Мицик і В. Паньків по 50 центів. Разом переслано через Обєднання $8.75.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Спільне Свячене.

Заходами парохіяльного комітету при укр. гр.-кат. церкві св. Архистр. Михаїла в Йонкерс, Н. Й., при помочі жінок зі Союза Українок влаштовано у Провідну Неділю в церковній галі спільне свячене. Після посвячення й промови місцевого пароха о. М. Кінаша промовляли ще: д-р Л. Мишуга, п. Михайло Пізнак, адвокат з Ню Йорку, Р. Комарницький, інжинір з Нюарку, п. Анна Кмець, голова Союза Українок, та кілька старших парохіян, як: Іван Спяк, Стефан Радко, Кіндрат Шилецький, Микола Мазур і інші.

До столів, заставлених смачними й добірними стравами, засіли 175 членів парохії. На зазив „товстмастера" Вас. Мандзія зібрано між гостями 17 долярів на поміч Лемківщині. На ту ціль зложили по 1 дол.: о. М. Кінаш, Р. Комарницький, Андрій Сарафин, Марія Лабяк; по 50 цнт.: М. Пізнак, Ева Мадараш, М. Фатюк, С. Серединський. Решта дрібними датками. Гроші відіслано до краю через Обєднання.

К.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З балю на інвалідів.

Дня 12. травня відбувся баль, влаштований Українським Демократичним Клюбом і Радіовою Годиною підприємства „Наш Базар" та Комітетом Поморян, на якім продано синьо-жовтих відзнак на $53, що їх відослано до Обєднання з призначенням на допомогу українським інвалідам.

САҐІНАВ, МІШ.

На Рідну Школу.

На забаві в нашого громадянина Григорія Федуся згадав о. Вусатій за рідний край і з тої нагоди зібрано $6, які переслано на Рідну Школу через Обєднання.

Жертвували по $1: М. Демчишин, П. Госько, А. Варян, Г. Федусь, о. А. Вусатій; по 50 ц.: С. Задольний і П. Бебич. Були в нас і попередом щось три збірки на край, але не читали ми в часописах, щоб їх вислано до краю.

Саґінавець.

ВОТЕРВЛІТ, Н. Й.

На Народній Дім „Просвіти".

Підчас вечері в У. А. Г. К. переведено збірку, яка принесла $33.90. З тої суми призначено $5 на боєву акцію, а $28.90 переслано через Обєднання на Народній Дім „Просвіти" в селі Ждині.

Жертвували по $1: Макар, Квінен, Донлов і пані Донлов, Морей, Паркер, Д. Зальопаний, І. Урбан, Кучма, Бойко, П. Роганич, А. Чура, О. Бомба, М. Спяк, В. Футулуйчук, І. Савюк, С. Михасів, Ст. Чайковський, Ст. Ковальчик і П. Ковальчик; по 50 ц.: А. Шеремета, Ю. Березинський, О. Заяць, А. Демянчик, Й. Крушельницький, пані Ковальчик, М. Котанський, Г. Млинарик, М. Завіський і Л. Завіський; по 25 ц.: В. Гобляк, І. Гобляк, М. Ренц, В. Мадараш, пані Крушельницька, Н. Смерек, А. Чура, пані Кащак, В. Дзюмбила, А. Кравець, Мощук, П. Данюшар, Н. Древецький, М. Ксенич, пані Савюк, І. Свота, С. Свота, Д. Канючок і Ф. Васуля; дрібними датками прийшло $3.90, отже разом зібрано $33.90.

І. Урбан.

Між людьми.

— Алеж бо ти тепер гарно зодягаєшся! Як це так?

Я отворив банк.

— Що? Як?

— Та як? Таж залізною штабою!

ДЛЯ РУХАНКИ.

Державний урядник: Здоров, пане Мошку! Як то, ви зійшли вже на те, що аж самі рибу на шабас ловите?

Мошко: Хочу троха руханки, бо вже голова болить від сидження при щоденних обчисленнях підвишки цін товарів у склепі.

Наші діти.

Мати: Не бери, Івасю, пса за хвіст, бо ще теби вкусить!

Івась: Е, він там не має зубів!

Забула окуляри.

Маленька Галя по похороні бабусі знайшла її окуляри:

— Мамуню, бабуся зубула окуляри!

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIAN BALLET GROUP TO DANCE.

200 from Albany, Capital District to Entertain May 26th.

Attired in the picturesque costume of the Ukrainian Cossacks, 200 ballet dancers from Albany and other Capital District cities will appear at the Capitol Theater Sunday, May 26th, at 8:15 p. m. Vasil Avramenko, noted Ukrainian balletmaster, and his assistant, Nicholas Arseny, will direct the ballet.

Dancers from Albany, Troy, Watervliet, Cohoes, Amsterdam, Broadalbin, Hudson and Pittsfield will take part in one of the feature numbers, the Zaporoggian Cossacks' battle dance with swords. The Zaporoggians, who originated in the 15th century and were the guardsmen of the Ukrainian peasants' freedom, were skilled horsemen, and all the characteristics of the famed Cossacks are said to be revealed in the exhilarating battle dance.

The dancers will appear to the music of the Ukrainian Folk Orchestra of New York City. Chorus songs will be by the Ukrainian National Chorus of Watervliet and Cohoes, directed by George Berezinsky.

(Albany Evening News, Tuesday, May 14, 1935).

MODERN WAR WILL END ERA OF MATERIALISM, SAYS ARTIST.

Archipenko Finds True Art Dawning Again After Five-Century Lapse; His Work Viewed at Campus.

By ARTHUR MILLER.

When the great powers unlimber the cannon they are so feverishly building, and attempt to blow each other off the earth, they may also blow up the materialism which has dominated the western world since the Renaissance. Then, according to Alexander Archipenko, world-renowned sculptor, an age of creativeness may blossom.

Archipenko, advanced this idea in the course of a lecture on "Creativeness," given last Wednesday at University of California at Los Angeles. Materialism, he told his audience, throttles creativeness and substitutes mechanical imitations of art for true art. He cited our very recent discovery of the supreme greatness of Chinese art, which has always remained an expression of spiritual things, as a sign that the West is tiring of materialistic philosophy.

"There is no place for the artist as life is now lived," declared the sculptor. "Another century of merely material progress would kill all need for art. But life without art is not really life at all."

Old, Modern Art Akin.

He defined art as direct expression of spiritual life, averred that this expression was common before the Renaissance, dwindled with the development of materialism but was reviving again in modern art. "Those people who say they love the Primitives but hate modern art, understand neither," he said.

The present struggles between nations for economic supremacy held no interest for the artist, he claimed, but it was futile to work against war, as war is the natural end of present trends. The important thing was to study the sources of creative action in human beings and lay foundations for a "science of creativeness" which could become the cornerstone of education.

While this attitude of Archipenko's toward contemporary life may be partly due to "depression psychology," and certainly is not shared by young artists, there is much in the general trend of this century to indicate that the cult of the artificial is waning. Artists have sluffed off the imitation of material surface in their intense desire to get back to first principles. Paralelling this, people the world over are being forced back to the land. It may be that this "return to nature" presages a rebirth of creative activity in the arts.

His Work On View.

While our older "art lovers" have not yet asked this veteran of modern art to say a few words or display his works, the young folks at the University of California, Westwood, see his exhibition there and comment understandingly.

We have seen larger Archipenko shows here, but the present one is especially interesting because, with the paintings and sculpture, is shown a large group of dated photographs tracing the Ukrainian-American's development from 1909 to the present. They show him to have been one of the small band of leaders who cleaned house for art by concentrating on purely plastic problems. He never left the traditional motif of the figure, however, and so his work in all periods retain interest for the general public.

With real world leaders of art here, such as Schoenberg in music, Bolm in the dance and Archipenko in sculpture, the vigorous young native art springing in California should profit. Now if we can have a museum here which will add to the fine Chinese sculpture in the General Munthe collection, great examples of Persian, Egyptian, Mayan, Byzantine, Gothic and early Renaissance art — something may come of all this burgeoning talent, at present thwarted by lack of great models.

(Los Angeles Times, May 12, 1935).

Павло Граб.

УГАМУЙСЬ, МОЄ СЕРЦЕ!

Угамуйсь, моє серце безчасне!
Не поможуть нам сльози дрібні,
Про минуле тяжке, бідолашне,
Не нагадуй щоденно мені.

Не хлопяче життя ми з тобою
Починаєм, — далеко воно...
Побратавшись на віки з журбою,
Я про щастя не дбаю давно.

Кличеш ти до єднання, любови...
Світлосяйні, великі слова...
Тільки мир, що купається в крови,
Нехай трошки на те потрива.

Не з любовю підходь ти до всього,
А ненавидь, кляни та карай,
Катом будь панування гидкого,
Люто бийся за рідний сій край!

Не зцілющий елей розливати
Там, де впину не знають мечі,
Де потрібно влучної гармати,
Де люд стогне Г в день і в ночі.

Цить же, серце, — тепер не до тебе!
Чи нам горя свого не знести?
Схаменись та поглянь кругом себе
І байок про любов не плети!

КІНЬ І ОСЕЛ.

Один чоловік навантажив на коня й осла однакові тягарі й повів їх на торг. В дорозі показалося, що хибно він оцінив силу обох звірят. Осел був далеко слабший від коня. Коли осел і кінь пройшли вже значний шмат дороги, почув осел, що його починають опускати сили. Тому він звернувся з проханням до коня:

— Пожалій мене, товаришу! Тиж більший і сильніший від мене! Візьми трохи мого тягару, щоб мені стало лекше йти.

Але кінь мав тверде серце і не пожалів ослабленого товариша й відбуркнув нерадо:

— Я й без того маю що двигати на собі! Буде досить з мене!

Постогнуючи, двигав осел іще якийсь час свій тягар, а вкінці упав мертвий на землю.

Даремно старався чоловік підвести осла; а як побачив, що осел уже неживий, зняв з нього увесь тягар і переложив на коня. Потім злупив з мертвого осла шкіру і також вложив її на коня.

Тепер жалував кінь, що не поміг ослови, але вже було запізно. Він мусів двигати з тої причини подвійний тягар і шкіру осла в додатку.

З того пішла приповідка:
Не пожалієш цього ніколи,
Як поратуєш друга в недолі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Приятелю, будь такий добрий, позич мені пятьдесять долярів на місяць. Я міг би позичити в Сухоряка, та той драбуга хоче від мене пять долярів проценту.

— То я позичу тобі пять долярів, а ти позич таки собі пятьдесять долярів у Сухорляка.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (29)

© 1934, Edgar Rice Burroughs, Inc. — Tm. Reg. U. S. Pat. Off. Distributed by UNITED FEATURE SYNDICATE, Inc.

Обровського й трох чорних бранців приведено до великої хати Рунґулі, начальника. Дикий тиран сидів на низькім стільці. За ним стояли найважніші його урядники, а по боках стояли жовніри, зібрані з далеких сіл.

Рунґуля встав і підійшов до білого бранця. Він насупився й заговорив скоро. Квамуді переклав: „Він каже, що вас убють! Усіх людей з виправи убють!" Отже, думав собі Обровський, чорний ватажок думає далі нападати на нашу валку, поки не вибе всіх.

Ватажок підійшов іще ближче і, помацавши бранцеві штани й сорочку, почав щось скоро говорити. „Він хоче мати ваше одіння", пояснив Квамуді. Обровський знав, що протест на ніщо не придасться. Він роздягнувся до голого. Як Обровський попросив, щоби дав йому щось одітися, ватажок приказав малому Муринови принести набедреник.

Бранців відведено назад до їх хати. Минув тиждень; кождий день був горячий, а кожда ніч тягнулася поволі, бо кожда була повна тяжкої непевности. Нарешті одної ночі прийшли жовніри до хати й забрали одного бранця. Інші зрозуміли, що нарешті почалися тортури й убивства.